

Rozhko, O. D. "Biudzhetni investysii ta efektyvnist biudzhetnykh proham" [Budget Investments and Effectiveness of Budget Programs]. *Svit finansiv*, iss. 4 (2013): 80-88. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/10052/1/Рошко%20O.pdf>

Zarosylo, A. P. "Zastosuvannia metodiv upravlinskoho analizu v diialnosti biudzhetnykh ustanov" [Management Accounting Analysis Methods Application in Budgetary Institutions Activity]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*.

Seriia «Ekonomichni nauky», iss. 20, part 1 (2016): 176-180. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_20%281%29_44

Zhytar, M. O., and Ananieva, Yu. V. "Derzhavna polityka ta stymuliuvannia investysii noi diialnosti bankiv Ukrainy" [State Policy and Stimulation of Investment Activities of Ukrainian Banks]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Universytetu. Seriia «Ekonomika»*, no. 1 (2019): 163-167.

УДК 330.322

JEL: E22; F21; R11

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-3-87-95>

АНАЛІЗ НАДХОДЖЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

©2024 КОВЕЛЬ П. М.

УДК 330.322

JEL: E22; F21; R11

Ковель П. М. Аналіз надходження прямих іноземних інвестицій в Україну

Метою дослідження є аналіз стану, динаміки та структури надходжень прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну. Використано такі методи дослідження, як аналіз, синтез і порівняння, графічний метод. У статті розглянуто теоретичні основи категорії прямих іноземних інвестицій, виявлено їх характерні особливості. Обґрунтовано значущість інвестицій для економіки країни, наведено перелік переваг України в контексті інвестиційної привабливості. Аналіз динаміки обсягів надходження прямих іноземних інвестицій в Україну показав, що протягом останніх 22 років спостерігалися значні коливання. Виявлено, що це зумовлено низкою чинників, серед яких: військові дії, політична нестабільність, пандемія коронавірусу, економічні кризи. Також розглянуто динаміку індексу інвестиційної привабливості України; зроблено висновок, що Україна має досить середню інвестиційну привабливість. Проте наразі знову спостерігається відносно позитивна тенденція до збільшення надходжень ПІІ в економіку країни, і за умов зваженої економічної політики, закінчення війни, залучення нових інвесторів, ця тенденція може зберегтися. Розглянувши динаміку структури залишків прямих іноземних інвестицій у розрізі країн, вдалося виявити, що найбільше в період 2015–2022 рр. в економіку України інвестували країни ЄС. При цьому ідентифіковано наявність країн, які виступають як офшорні зони. Це, своєю чергою, несе певні загрози та є наслідком хабарництва та несплати податків. Важливим завданням уряду України має бути збільшення рівня залучення економічно та інноваційно розвинених інвестицій з провідних країн, а також скорочення відтоку капіталу в офшорні країни. Рішеннями в цьому напрямку можуть стати створення інноваційних зон, боротьба з корупцією та реформування податкової системи. Це сприятиме залученню нових іноземних інвестицій, а також підвищенню рівня конкурентоспроможності України у світовому просторі. Аналіз динаміки структури залишків прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності за той самий період показав, що такі галузі, як промисловість, оптова та роздрібна торгівля, фінансова та страхова діяльність, операції з нерухомим майном займають найбільшу частку. При цьому найбільший потенціал зростання мають такі галузі економіки нашої країни, як енергетика, інформаційні технології, будівництво, промисловість (у т. ч. агропромисловість), транспорт і логістика, сфера критичних матеріалів та «зеленої» металургії. У деяких цих сферах, незважаючи на наявні виклики та проблеми, вже сьогодні помітна позитивна інвестиційна тенденція – розробляються та реалізуються масштабні проекти. Перспективи подальших досліджень у даному напрямку – побудова багатofакторної моделі для аналізу впливу економічних факторів на динаміку прямих іноземних інвестицій, а також побудова моделі для прогнозування показника на майбутні періоди.

Ключові слова: інвестиції, прями іноземні інвестиції, інвестиційна привабливість, динаміка надходжень прямих іноземних інвестицій.

Рис.: 4. **Бібл.:** 16.

Ковель Петро Максимович – аспірант кафедри математичного моделювання та статистики, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (просп. Берестейський, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: kovel.petar@gmail.com

UDC 330.322

JEL: E22; F21; R11

Kovel P. M. Analyzing the Inflow of Foreign Direct Investments in Ukraine

The purpose of the study is to analyze the state, dynamics and structure of foreign direct investment (FDI) inflows in Ukraine. Such research methods as analysis, synthesis and comparison, graphical method were used. The article considers the theoretical foundations of the category of foreign direct investment, reveals the characteristic features. The significance of investments for the country's economy is substantiated, a list of advantages of Ukraine in the context of investment attractiveness is provided. An analysis of the dynamics of foreign direct investment in the Ukraine showed that over the past 22 years there have been significant fluctuations. It is found that this is due to a number of factors, including: military operations, political instability, the coronavirus pandemic, and economic crises. The dynamics of the index of investment attractiveness of Ukraine is also considered; it is concluded that Ukraine has a fairly average investment attractiveness. However, at present there is again a relatively positive trend towards an increase in FDI inflows into the country's economy, and under the conditions of a balanced economic policy, the end of the war, and the attraction of new investors, this trend may continue. Having considered the dynamics of the structure of foreign direct investment balances by country, it was possible to identify that in the period 2015–2022 the EU countries have invested in Ukraine's economy. At that, the presence of countries that act as offshore zones is identified. This, in turn, carries certain threats and is a consequence of bribery and tax

evasion. An important task of the Government of Ukraine should be to increase the level of attraction of economically and innovatively developed investments from leading countries, as well as to reduce the outflow of capital to offshore countries. Solutions in this direction can be the creation of innovation zones, the fight against corruption and the reform of the tax system. This will help attract new foreign investment, as well as increase the level of competitiveness of Ukraine in the world space. An analysis of the dynamics of the structure of foreign direct investment balances by types of economic activity for the same period showed that such sectors as industry, wholesale and retail trade, financial and insurance activities, real estate transactions represent the largest share. At the same time, such sectors of our country's economy as energy, information technology, construction, industry (including agro-industry), transport and logistics, critical materials and green metallurgy have the greatest growth potential. In some of these areas, despite the existing challenges and problems, a positive investment trend is already noticeable today – large-scale projects are being developed and implemented. Prospects for further research in this direction are building a multifactor model for analyzing the impact of economic factors on the dynamics of foreign direct investment, as well as building a model for forecasting the indicator for future periods.

Keywords: investments, foreign direct investment, investment attractiveness, dynamics of foreign direct investment inflows.

Fig.: 4. **Bibl.:** 16.

Kovel Petro M. – Postgraduate Student of the Department of Mathematical Modeling and Statistics, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Beresteyskiy Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: kovel.petar@gmail.com

Залучення прямих іноземних інвестицій (далі – ПІІ) в економіку будь-якої країни є одним із першочергових завдань економічної політики. Надходження ПІІ дозволяє реалізувати великі технологічні проекти, доцільніше використовувати наявний ресурсно-промисловий потенціал, модернізувати технологічну базу завдяки залученню новітніх технологій, сприяє розширенню міжнародних зв'язків. Це, своєю чергою, призводить до зростання валової доданої вартості, розвитку всіх сфер економічного життя країни.

Саме недостатність внутрішніх інвестиційних ресурсів була і залишається однією з найбільших проблем соціально-економічного розвитку України, що може бути вирішено шляхом надходження іноземного капіталу.

Останнє десятиліття динаміка надходжень ПІІ в Україну мала значні коливання. Це зумовлював ряд чинників, серед яких – воєнні дії, політична нестабільність, економічні кризи, епідемія коронавірусу COVID-19. Наявність цих соціально-економічних і воєнних ризиків стримують інвесторів у нарощуванні обсягів інвестування в Україну. Цим зумовлена актуальність дослідження прямого іноземного інвестування в Україну.

Дослідженням даного питання в економічній науці займалися багато науковців. Реверчук С. К., Тесля С. М. і Рогач О. І. у своїх роботах [1–3] описують основні теоретичні засади категорії прямих іноземних інвестицій. Прокопчук О. А. [4], Чуницька І. І. та Нізельська М. А. [5] висвітлюють соціально-економічні тенденції проблематики інвестування. Шереметинська О. В., Савчук І. В. у статті [6] аналізують вплив офшорних зон на інвестиційну сферу економіки України. Існує багато наукових праць з даної проблематики, проте нові економічні виклики, пов'язані із воєнними діями на території України та змінами глобальних тенденцій, вимагають подальшого вивчення даного питання.

Метою даного дослідження є аналіз стану, динаміки та структури прямих іноземних інвестицій в Україну.

Завданнями дослідження є:

- ✦ дослідити сутність категорії та теоретичні засади прямих іноземних інвестицій;
- ✦ проаналізувати динаміку надходжень ПІІ в Україну, їх структуру в розрізі країн та видів економічної діяльності;
- ✦ сформулювати висновки щодо стану процесу залучення ПІІ в Україну.

Згідно із Законом України «Про режим іноземного інвестування» [7], під іноземними інвестиціями в Україні розуміють всі види цінностей, що вкладаються безпосередньо іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності згідно з чинним законодавством України.

Прямі іноземні інвестиції (англ. *foreign direct investment – FDI*) – це довгострокові вкладення тих чи інших матеріальних засобів компаніями-нерезидентами в економіку країни (наприклад, для організації та будівництва підприємства).

Прямі іноземні інвестиції є найбільш бажаною формою капіталовкладень для всіх економік, що розвиваються, адже вони дозволяють реалізувати масштабні проекти. Разом із тим, до країни надходять інновації, новітні технології, актуальні практики корпоративного управління, тощо [8].

Науковці визначають, що «інвестиції вважаються прямими, якщо здійснюються за межами національних кордонів з метою розширення виробництва товарів і послуг, закупівлі товарів для імпорту в країну базування або експорту в треті країни. Їх характерними ознаками є те, що інвесторів належить управлінський контроль над підприємствами, і вони виступають у формі акціонерного капіталу і коротко- та довгострокових міжфірмових позик». Таким чином, головною метою залу-

чення ПІІ виступає процес виробництва товарів та послуг, їх подальше переміщення між країнами. Здійснення такого виробництва передбачає необхідність моніторингу та контролю над підприємством з боку іноземного інвестора [1].

Проаналізувавши роботи Теслі С. М. та Роґача О. І. [2; 3], бачимо, що залучення іноземних інвестицій у країну приводить до таких позитивних наслідків:

- ✦ *Економічне зростання.* Інвестиції сприяють створенню нових робочих місць, розвитку промисловості та соціальної інфраструктури, поліпшенню платіжного балансу. Разом із тим, відбувається розвиток експортного потенціалу та зниження рівня залежності від імпорту.
- ✦ *Розвиток людських ресурсів.* Зазвичай залучення інвестицій супроводжується навчанням і підготовкою нових місцевих кадрів, що сприяє підвищенню рівня кваліфікації робочої сили.
- ✦ *Технологічний прогрес.* Іноземні інвестиції виступають трансфером новітніх технологій і ноу-хау, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності та продуктивності, комплексному використанню ресурсів.
- ✦ *Розширення міжнародних зв'язків.* Залучення інвестицій підвищує привабливість країни для іноземних партнерів, сприяє розвитку міжнародного співробітництва.

Треба зазначити, що разом із позитивними наслідками та можливостями використання іноземних інвестицій несе певні загрози, а саме:

- ✦ експлуатація сировинних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища;
- ✦ підвищення рівня залежності країни від іноземного капіталу;
- ✦ зниження рівня конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників;
- ✦ трансфер капіталу за кордон [4].

Сучасні науковці поділяють всі ПІІ на дві групи:

- ✦ *трансконтинентальні капітальні вкладення.* Їх суть полягає в потенційно більш кращих умовах ринку, на якому існує можливість одразу поставити товари та послуги з новітнього виробничого комплексу на ринок даної країни;
- ✦ *транснаціональні вкладення.* Вони є прямими вкладеннями в економіку країни, часто сусідньої. Їх ціль полягає в мінімізації витрат порівняно з материнською компанією.

В Україні процес залучення іноземних інвестицій завжди був важливою передумовою розвитку національної економіки та важливим індикатором умов підприємницької діяльності, саме тому виникла необхідність зосередження уваги на питаннях іноземного інвестування. Особливої гостроти проблеми іноземного інвестування набувають саме зараз, коли українське суспільство, а не лише національна економіка, опинилось у стані загострення та поглиблення кризових явищ [5].

Одним із головних завдань та пріоритетів державної політики в Україні протягом майже всіх років незалежності було саме залучення іноземних інвестицій і поліпшення інвестиційного клімату в країні.

Серед ключових стратегічних документів, які були прийняті до початку повномасштабного вторгнення та в яких ставилися саме такі завдання, необхідно виділити Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» та Національну економічну стратегію на період до 2030 року. У Національній економічній стратегії на період до 2030 року досягнення інвестиційної привабливості постає одним із головних напрямів стратегічного курсу країни на «забезпечення належного рівня добробуту, самореалізації, безпеки, прав та свобод кожного громадянина України». Відповідно до цього документа Україна до 2030 р. повинна стати конкурентним і безпечним середовищем з «високодохідними, диверсифікованими та сталими інвестиційними можливостями» [9; 10].

Після початку повномасштабного вторгнення залучення іноземних інвестицій стає ще більш важливим і необхідним завданням для країни.

Важливість залучення в Україну ПІІ зумовлена, передусім, необхідністю нарощення промислового потенціалу країни, виходу з пастки соціально-економічної та технологічної відсталості, запуску процесів реіндустріалізації економіки та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників; а з 2022 р. – також необхідністю відновлення економіки, яка опинилася в скрутному становищі внаслідок бойових дій.

У збільшенні обсягів залучених іноземних інвестицій Україна має ряд важливих переваг порівняно з іншими країнами:

- ✦ великий споживчий ринок;
- ✦ вигідне географічне положення на перехресті транспортних шляхів між Європою та Азією;
- ✦ висока кваліфікація робочої сили;
- ✦ значний науковий потенціал.

Зазначимо, що, незважаючи на всі перелічені переваги, припливу ПІІ в обсягах, достатніх для поживлення економіки нашої країни, до 2022 р.

не відбувалося. А у 2022–2023 рр. ситуація стала тільки гіршою. Як зазначають експерти, одним із викликів для України є «вимивання» навіть національного інвестиційного потенціалу, не кажучи вже про складність залучення іноземного, насамперед інноваційно спрямованого капіталу. Не в останню чергу саме завдяки цьому розвинутим країнам вдається забезпечувати високу конкурентоспроможність та утримувати лідерство у світовій економіці. А для країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою сприятливий інвестиційний клімат є незаперечною передумовою для розширення зв'язків з іноземними інвесторами [11].

Аля визначення ролі прямих іноземних інвестицій у забезпеченні економічного розвитку країни проведемо аналіз динаміки прямого іноземного інвестування в економіку України.

Аналізуючи динаміку надходжень ПІІ в Україну з 2002 р. по 2023 р. (рис. 1) (дані 2023 р. наявні за 3 квартали), бачимо, що діаграма умовно поділяється на дві частини, де точкою розриву є початок бойових дій 2014 р.

У першому періоді, і загалом за весь час, найбільший рівень ПІІ спостерігаємо у 2008 р., коли

вони склали 10913 млн дол. США. Найменший обсяг (693 млн дол. США) був зафіксований у 2002 р. Загалом, у цей період є коливання, але без катастрофічних відхилень.

У 2014 р., після Революції Гідності та початку воєнних дій на Донбасі та анексії Криму, рівень ПІІ рекордно впав до 410 млн дол. США, а наступного року взагалі вперше став від'ємним (–458 млн дол. США). Далі, у 2016 р., відбулося поліпшення ситуації – рівень надходжень ПІІ в Україну піднявся до позначки в 3810 млн дол. США. Тенденція зберігалася до 2019 р. включно. У 2020 р., через негативні наслідки впливу пандемії коронавірусу у світі, неспроможність інвесторів оцінити ситуацію, що склалася, та приймати рішення, ПІІ в Україну були рекордно низькими за весь час спостережень (–868 млн дол. США). Але вже наступного року відбулася стабілізація інвестиційного клімату в Україні, що бачимо за найбільшими обсягами ПІІ у другому періоді – 6687 млн дол. США.

З початком повномасштабного вторгнення рівень ПІІ в Україну знову знижується – до 1152 млн дол. США. Проте вже у 2023 р. відмічаємо зростання показника – 4095 млн дол. США, і це тільки за 3 квартали.

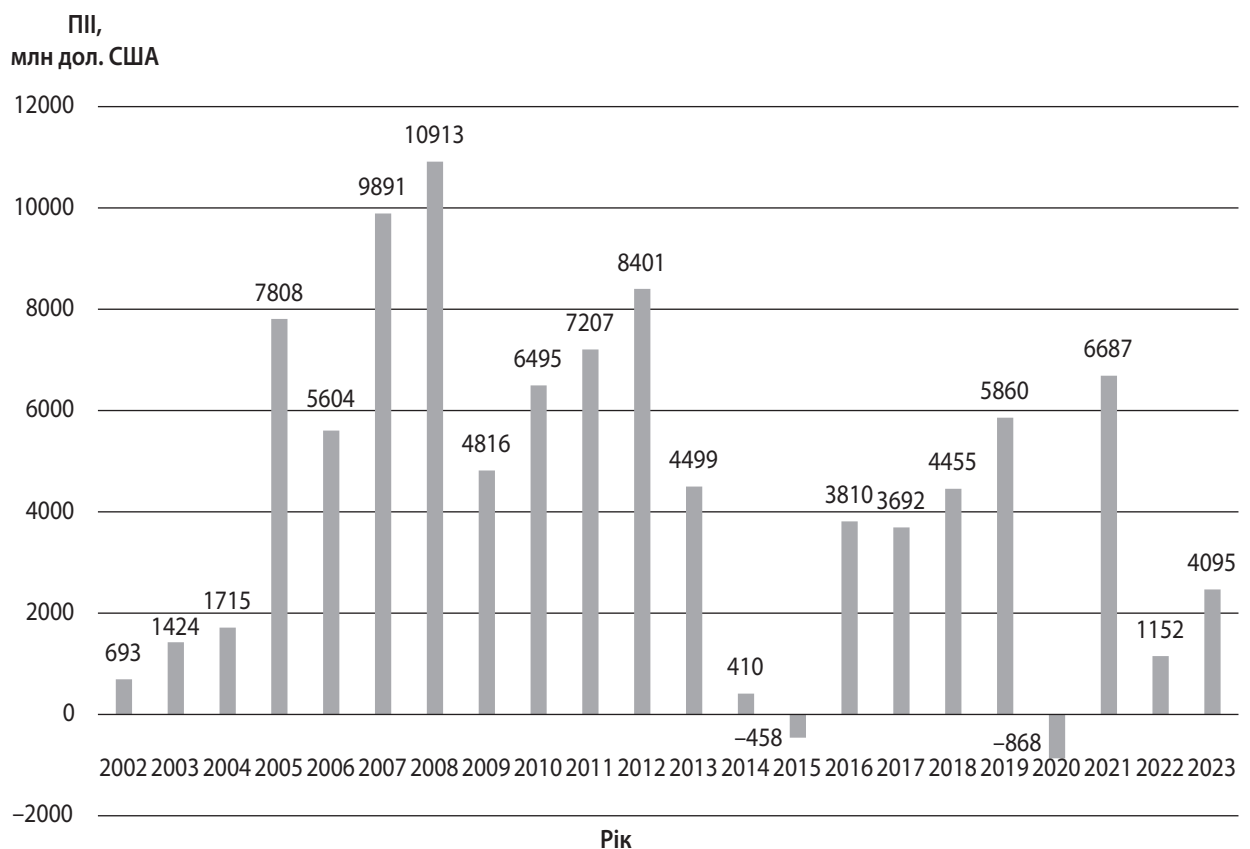

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україну по роках, млн дол. США

Джерело: сформовано автором на основі [8].

Загалом, аналізуючи динаміку ПІІ в Україну, необхідно зауважити, що значущі негативні події – початок бойових дій 2014 р., пандемія коронавірусу, початок повномасштабного вторгнення паралізували економіку країни та призводили до значного зниження рівня надходжень ПІІ. Але кожного разу, завдяки підтримці іноземних партнерів, програмам уряду зі зміцнення значущих сфер діяльності, – стан економіки поліпшувався, а з ним відмічалось і збільшення рівня надходження ПІІ в Україну.

Проаналізуємо структуру надходження ПІІ в Україну в розрізі країн-інвесторів та видів економічної діяльності.

На рис. 2 зображено структуру залишків прямих іноземних інвестицій в Україні в розрізі країн на кінець кожного року за період 2015–2022 рр. (2022 р. – останній, за яким наявні дані). З графіка бачимо, що найбільша кількість залучених ПІІ на кінець кожного періоду припадає на Кіпр (на 31.12.2022 р. – 16851,5 млн дол. США, що складає 33% від усього обсягу) та Нідерланди (на 31.12.2022 р. – 9924,7 млн дол. США (20%)). Далі за обсягами йдуть такі країни, як Швейцарія, Німеччина та Велика Британія – частки обсягів ПІІ з цих країн на кінець аналізованих років складають приблизно від 4% до

6% кожна. Зазначимо, що на країни ЄС припадає близько 75% від усього обсягу (у 2022 р. тенденція зберігається – майже 74%), США – близько 2%.

Зауважимо, що такі країни, як Кіпр, Нідерланди, Люксембург, є офшорними зонами. Інвестиції з таких країн, як зазначають автори [6], є коштами, вилученими з бюджету нашої країни, заробленими завдяки хабарництву та несплаті податків. Економіка України відчуває негативний вплив від таких зон, адже відбувається значний відтік капіталу до цих країн, недоотриманий нашим бюджетом. Необхідне встановлення жорстких законодавчих норм задля скорочення відтоку капіталу в офшорні країни та припливу звітти ПІІ.

Важливим завданням уряду України має бути залучення інвестицій саме з таких провідних країн, як США, країн ЄС, Китаю, Японії та Південної Кореї. Адже такі інвестиції є економічно та інноваційно розвиненими. Рішеннями в цьому напрямку можуть стати створення інноваційних зон, боротьба з корупцією та реформування податкової системи. Це сприятиме залученню нових інвестицій, а також підвищенню рівня конкурентоспроможності України у світовому просторі [5].

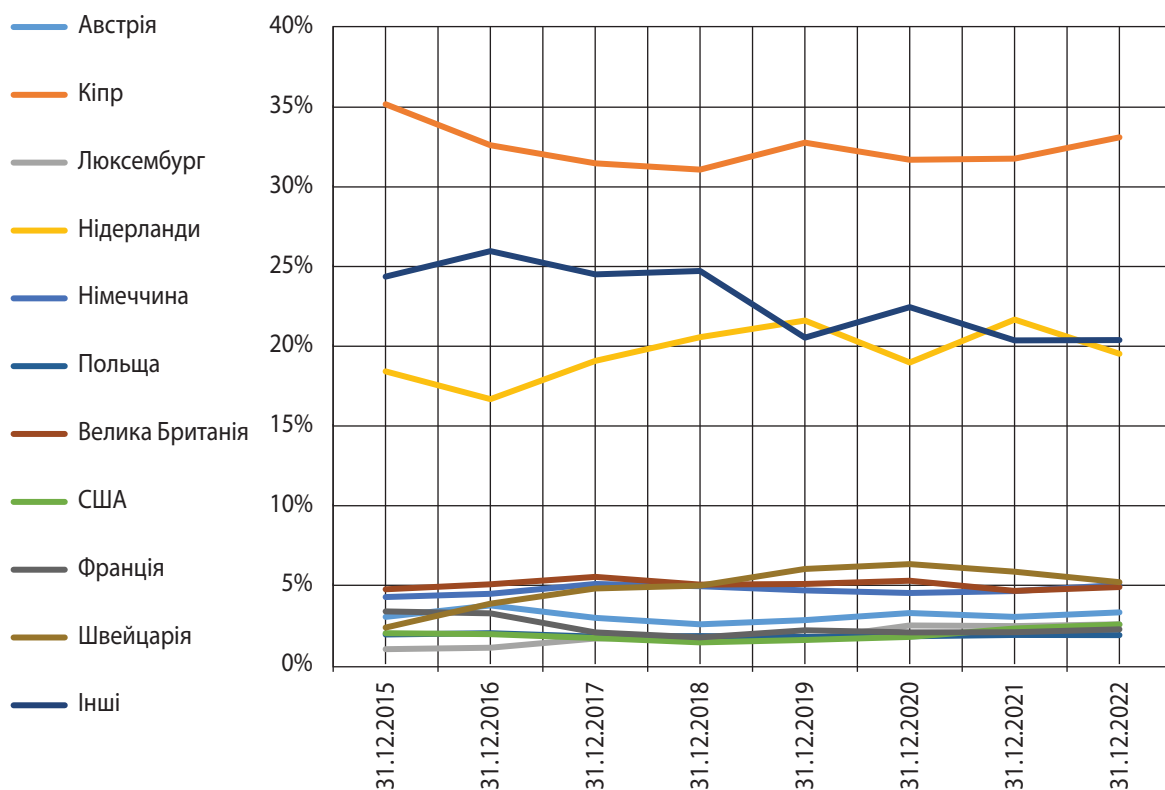

Рис. 2. Динаміка структури залишків прямих іноземних інвестицій в Україну в розрізі країн на кінець кожного року за період 2015–2022 рр., %

Джерело: сформовано автором на основі [12].

Проаналізуємо динаміку структури залишків прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності в Україні за період 2015–2022 рр.

З рис. 3 можна побачити, що з 2015 по 2022 рр. найбільшу частку в загальному обсязі займає промисловість – саме в цю сферу економіки України було залучено від 32 до 44% (найбільше на кінець 2021 р. – 44%) ПІІ. На другому місці в кожному з періодів знаходиться сфера оптової та роздрібно торгівлі – близько 15%. Далі йдуть фінансова та страхова діяльність, операції з нерухомим майном. За досліджуваний період на них припадає більше 7% від загального обсягу ПІІ. Також, від 2 до 7% у різний час займають сфери інформації та телекомунікацій; транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; професійна, наукова та технічна діяльності; промисловість; сільське, лісове та рибне господарство; будівництво.

Питання залучення іноземних інвестицій є стратегічною складовою процесу відновлення України. Згідно з аналітикою [13; 14] найбільший потенціал зростання мають такі галузі економіки нашої країни:

- ✦ *Енергетичний сектор.* Ця галузь є однією з найбільш постраждалих від бойових дій. Але, разом із тим, інвестори продовжують

вкладати кошти в цей сектор, проводяться відновлення та будівництво нових об'єктів. Наприклад, уже зараз стартують проекти іноземних компаній Scates і Onur Group з використанням новітніх технологій у сфері відновлювальної енергетики.

- ✦ *Інформаційні технології.* ІТ-сектор є важливою галуззю економіки України, яка в довоєнний період знаходилася на першому місці за обсягами експорту послуг. Останніми роками сектор продовжує зростати та розвивати свою діяльність.
- ✦ *Галузі будівництва та будівельних матеріалів.* Російські атаки зруйнували величезну кількість будівель у нашій країні, тому виникла необхідність у їх відновленні та будівництві нових. Іноземними інвесторами Kingspan Group і Fixit сьогодні запущена реалізація проектів зі створення кампусу будівельних технологій, заводів з виробництва сучасних будівельних матеріалів.
- ✦ *Машинобудування.* Ця галузь в Україні завжди мала значний людський капітал і високий ресурсно-виробничий потенціал. Цій сфері притаманне ефективне функціонування та забезпечення економіки необхідним асортиментом продукції. З інвестиціями в

Рис. 3. Динаміка структури залишків прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності в Україні на кінець кожного року за період 2015–2022 рр., %

Джерело: сформовано автором на основі [12].

машинобудування сьогодні є певні труднощі, але перші домовленості з іноземними партнерами все одно з'являються. Так, американська компанія Amsted Rail готується до запуску виробництва підшипників та комплектуючих до вагонів у Львові. Разом із тим, велика кількість підприємств намагається адаптуватися до нинішніх викликів – запущена модернізація виробничих процесів.

Також, за оцінкою Київської школи економіки [15], перспективними для залучення іноземних інвестицій є галузі транспорту та логістики, агропромисловості, сфера критичних матеріалів та «зеленої» металургії. Разом із енергетикою потенційні інвестиційні можливості цих сфер економіки на наступні 10 років складають 292 млрд дол. США.

Аля більш глибоко розуміння стану інвестиційного ринку країни в контексті залучення інвестицій доцільно проаналізувати Індекс інвестиційної привабливості.

Індекс інвестиційної привабливості розраховується щороку Європейською бізнес асоціацією. Цей показник може коливатись від одного до п'яти.

З графіка (рис. 4) бачимо, що Україна в період 2016–2023 рр. не отримувала значення індексу інвестиційної привабливості вище 4 балів. Значення індексу знаходиться на рівні 2,5–3, що вказує на

досить середню інвестиційну привабливість – інвестори не поспішають активно вкладати кошти в Україну. Разом із тим, з 2016 по 2023 рр. індекс має високі коливання – розрив між найвищим (3,15) на найнижчим (2,17) значеннями склав 1 бал.

Найвище значення індексу фіксуємо у 1 кв. 2017 р. (3,15). До 2019 р. він був наближений або перевищував значення 3. У 2020 р. цей показник впав до 2,51, що є наслідком пандемії COVID-19 – інвестори були дезорієнтовані, але така ситуація спостерігалася в усьому світі. Наступного року ринок інвестицій в Україні розширюється, інвестори бачать перспективи – значення індексу зростає до 2,84. З початком повномасштабного вторгнення інвестиційна привабливість країни знову знижується – до 2,17. Це значення найнижче за весь час з 2013 р. (1,8), часів Революції Гідності. Негативний вплив війни зазнали ісі сфери економіки України, й інвестиційна не стала виключенням.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна зробити такі висновки. Прямі іноземні інвестиції є важливою складовою економічного розвитку країни, адже сприяють економічному зростанню, технологічному обміну та створенню нових робочих місць. ПІІ привносять нові технології та управлінський досвід, сприяючи модернізації га-

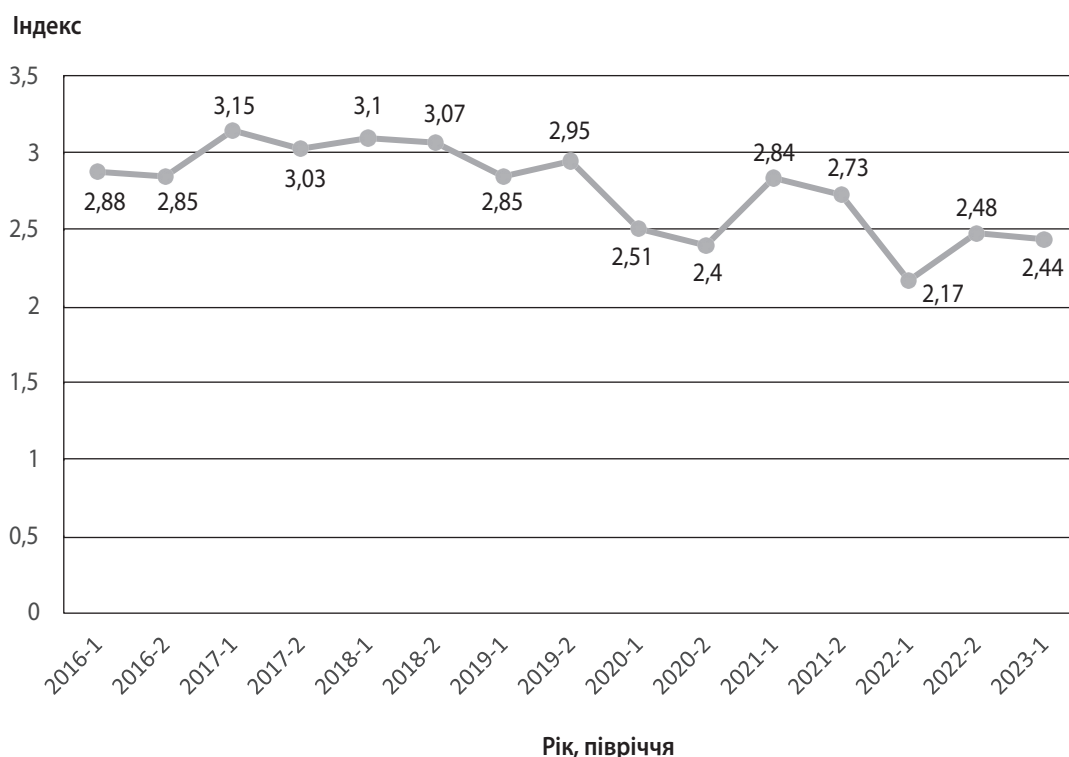

Рис. 4. Динаміка індексу інвестиційної привабливості за півріччями

Джерело: сформовано автором на основі [16].

лузей та підвищенню конкурентоспроможності країни на світовому ринку. Незважаючи на те, що одним із головних пріоритетів державної політики України значиться залучення міжнародних інвесторів і поліпшення інвестиційного клімату, обсяги прямих іноземних інвестицій в Україні залишаються на недостатньому рівні. Україні, як країні із перехідною економікою, необхідно залучати ще більші обсяги інвестицій задля того, щоб мати розвинуену економіку із сучасною технологічною базою та інфраструктурою.

Наша країна має великий потенціал, у тому числі у сфері інвестицій, але через політичні, військові та макроекономічні чинники наразі він не реалізовується повною мірою.

Аналіз динаміки ПІІ в Україну показав, що за 22 роки незалежності спостерігалися значні коливання в їхньому надходженні. Присутні як точки зростання, так і різкі падіння обсягів залучення ПІІ в Україну. Значущі негативні події – початок бойових дій 2014 р., пандемія коронавірусу, початок повномасштабного вторгнення паралізували економіку країни та призводили до значного зниження рівня надходжень ПІІ. Але кожного разу, завдяки підтримці іноземних партнерів, програмам уряду зі зміцнення значущих сфер діяльності, – стан економіки поліпшувався, а з ним відмічалось і збільшення рівня залучення ПІІ в Україну. Наразі знову спостерігається відносно позитивна тенденція до збільшення надходжень ПІІ в економіку країни, і за умов зваженої економічної політики, завершення війни, залучення нових інвесторів ця тенденція може зберегтися.

Динаміка індексу інвестиційної привабливості так само має певні коливання за період аналізу, його значення вказує на досить середню інвестиційну привабливість України.

Розглянувши структуру залишків ПІІ в розрізі країн-інвесторів, помічаємо, що найбільше у 2015–2022 рр. в економіку України інвестували країни ЄС. При цьому проблемою є наявність у структурі країн, які виступають як офшорні зони. Важливим завданням уряду України має бути збільшення рівня залучення економічно та інноваційно розвинених інвестицій з провідних країн, скорочення відтоку капіталу до офшорних країн. Рішеннями в цьому напрямку можуть стати створення інноваційних зон, боротьба з корупцією та реформування податкової системи. Це сприятиме залученню нових іноземних інвестицій, а також підвищенню рівня конкурентоспроможності України у світовому просторі.

Аналіз динаміки структури залишків прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності в Україні за період 2015–2022 рр. показав, що

такі галузі, як промисловість, оптова та роздрібна торгівля, фінансова та страхова діяльність, операції з нерухомим майном займають найбільшу частку. При цьому найбільший потенціал зростання мають такі галузі економіки нашої країни, як енергетика, інформаційні технології, будівництво, промисловість (у тому числі, агропромисловість), транспорт і логістика, сфера критичних матеріалів і «зелена» металургія. У деяких з цих сфер, незважаючи на наявні виклики та проблеми, вже сьогодні спостерігається позитивна інвестиційна тенденція – розробляються та реалізуються масштабні проекти.

Перспективою для подальших досліджень є побудова багатofакторної моделі для аналізу впливу економічних факторів на динаміку прямих іноземних інвестицій, а також побудова моделі для прогнозування показника на майбутні періоди. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Інвестологія: наука про інвестування: навч. посіб. / за ред. С. К. Реверчука. Київ: Атіка, 2001. 264 с.
2. Тесля С. М. Прямі іноземні інвестиції як економічна категорія, їх суть та класифікація. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. Вип. 19.3. С. 131–138.
3. Рогач О. І. Міжнародні інвестиції: Теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій: підручник. Київ: Либідь, 2005. 720 с.
4. Прокопчук О. А. Іноземні інвестиції в економіку України: тенденції та перспективи. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2013. № 1 (3). С. 200–206. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/2456/5/znpt-dau_2013_1_3_200-206.pdf
5. Чуницька І. І., Нізельська М. А. Прямі іноземні інвестиції в Україну: проблеми та шляхи їх вирішення. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 3. С. 118–122. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/3_14_uk/22.pdf
6. Шереметинська О. В., Савчук І. В. Вплив офшорних зон на економіку України. *Економічний простір*. 2016. № 105. С. 58–66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2016_105_8
7. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр#Text>
8. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
9. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020»: схвалено Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року» від 03.03.2021 р. № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-n#Text>

11. Соколовська О. М. Прямі іноземні інвестиції в економіці України: стан і проблеми залучення. *Вісник економічної науки України*. 2021. № 2. С. 92–99. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.2\(41\).92-99](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.2(41).92-99)
 12. Статистика зовнішнього сектору. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>
 13. Шевчук А. Як світові промислові гіганти розвивають виробництво в Україні під час війни. *GMK Center*. 12.07.2023. URL: <https://gmk.center.ua/posts/yak-svitovi-promislovi-giganti-rozvivajut-virobnictvo-v-ukraini-pid-chas-vijni/>
 14. Які галузі економіки України мають найбільший потенціал зростання. *YC.Market*. 22.02.2024. URL: <https://blog.youcontrol.market/iaki-ghaluzi-ieconomiki-ukrayini-maiut-naibilshii-potentsial-zrostannia/>
 15. Potential Investment Opportunities in Considered Sectors of Ukrainian Economy. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/12/INVESTMENT-OPPORTUNITIES-IN-UKRAINE.pdf>
 16. Дерев'яно А. Кількість CEO, які вважають вигідними інвестиції в Україну зроста майже вдвічі з 2022 року. *Європейська Бізнес-Асоціація*. 22.12.2023 URL: <https://eba.com.ua/kilkist-seo-yaki-vvazhayut-vygidnymi-investytsiyi-v-ukrayinu-zrosla-majzhe-advichi-z-2022-roku/>
- content/uploads/2023/12/INVESTMENT-OPPORTUNITIES-IN-UKRAINE.pdf
- “Priami inozemni investytsii (PII) v Ukrainu” [Foreign Direct Investment (FDI) in Ukraine]. *Minfin*. <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
- Prokopchuk, O. A. “Inozemni investytsii v ekonomiku Ukrainy: tendentsii ta perspektyvy” [Foreign Investments in the Economy of Ukraine: Trends and Prospects]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu. Serii «Ekonomichni nauky»*, no. 1/3 (2013): 200-206. http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/2456/5/znpt-dau_2013_1_3_200-206.pdf
- Rohach, O. I. *Mizhnarodni investytsii: Teoriia ta praktyka biznesu transnatsionalnykh korporatsii* [International Investments: Theory and Business Practice of Transnational Corporations]. Kyiv: Lybid, 2005.
- “Statystyka zovnishnyoho sektoru” [External Sector Statistics]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>
- Sheremetynska, O. V., and Savchuk, I. V. “Vplyv ofshornykh zon na ekonomiku Ukrainy” [The Impact of Offshore Zones on the Economy of Ukraine]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 105 (2016): 58-66. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2016_105_8
- Shevchuk, A. “Yak svitovi promyslovi hihanty rozvyvaiut vyrobnytstvo v Ukraini pid chas viiny” [ENGLISH_UA How World Industrial Giants Develop Production in Ukraine During the War]. *GMK Center*. July 12, 2023. <https://gmk.center.ua/posts/yak-svitovi-promislovi-giganti-rozvivajut-virobnictvo-v-ukraini-pid-chas-vijni/>
- Sokolovska, O. M. “Priami inozemni investytsii v ekonomitsi Ukrainy: stan i problemy zaluchennia” [Direct Foreign Investments in the Ukrainian Economy: State and Problems of Attracting]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, no. 2 (2021): 92-99. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.2\(41\).92-99](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.2(41).92-99)
- Teslia, S. M. “Priami inozemni investytsii yak ekonomichna katehoriia, yikh sut ta klasyfikatsiia” [Foreign Direct Investments as Economic Category, Their Essence and Classification]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 19.3 (2009): 131-138.
- “Yaki haluzi ekonomiky Ukrainy maiut naibilshyi potentsial zrostannia” [Which Branches of Ukraine's Economy Have the Greatest Potential for Growth]. *YC.Market*. February 22, 2024. <https://blog.youcontrol.market/iaki-ghaluzi-ieconomiki-ukrayini-maiut-naibilshii-potentsial-zrostannia/>

REFERENCES

- Chunyt'ska, I. I., and Nizelska, M. A. “Priami inozemni investytsii v Ukrainu: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia” [Direct Foreign Investment in Ukraine: Problems and Ways for Their Decision]. *Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk*, iss. 3 (2019): 118-122. http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/3_14_uk/22.pdf
- Derevianko, A. “Kilkist SEO, yaki vvazhaiut vyhidnymi investytsii v Ukrainu zrosla maizhe dvichi z 2022 roku” [The Number of CEOs Who Consider It Profitable to Invest in Ukraine Has Almost Doubled Since 2022]. *Yevropeiska Biznes-Asotsiatsiia*. December 22, 2023. <https://eba.com.ua/kilkist-seo-yaki-vvazhayut-vygidnymi-investytsiyi-v-ukrayinu-zrosla-majzhe-advichi-z-2022-roku/>
- Investolohiia: nauka pro investuvannia* [Investology: The Science of Investing]. Kyiv: Atika, 2001.
- [Legal Act of Ukraine] (1996). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>
- [Legal Act of Ukraine] (2021). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-п#Text>
- “Potential Investment Opportunities in Considered Sectors of Ukrainian Economy”. [**Науковий керівник – Великоіваненко Г. І.**, кандидат фізико-математичних наук, професор, в. о. завідувача кафедри математичного моделювання та статистики КНЕУ ім. В. Гетьмана \(Київ\)](https://kse.ua/wp-</p></div><div data-bbox=)